

SZEGEDI EGYETEM

A SZEGEDI FELSOOKTATASI INTEZMEYNEK LAPJA

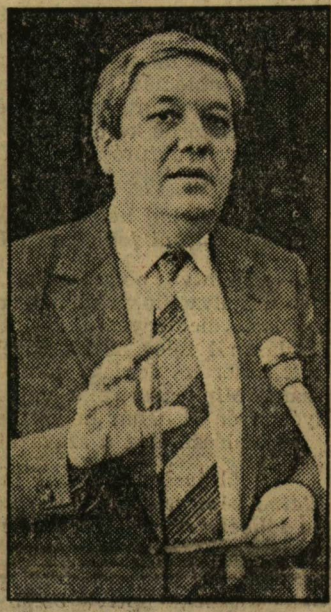
XXIII. évfolyam 9. szám 1985. június 8. Ára: 2,30 Ft

Ellenjelöltek (?) — dr. Sas Mihály és dr. Tényi Mária a választásról (2. oldal)	Beszélgetés dr. Csizmazia Györggyel (3 oldal)	Lengyel Zoltán és Kurdi Fehér János írásai a Szépirodalmi rovatban (4. oldal)
Regös Sándor a regionális televíziózásról (6. oldal)	Balogh Tamás sportösszeállítás a főiskolai sportkörörről (7. oldal)	Szüesség, szerenád, szex (8. oldal)

1985 JUN 25

„Valódi aktivitás keletkezett a választási törvény nyomán”

Beszélgetés Pozsgay Imrével, a Hazafias Népfront főtitkárával

(Nagy László felvétele)

● Ön 1981 januárjában miniszterként eladást tartott a szegedi tudományegyetemen. Akkor említette — igaz, a tulajdonviszonyokról szólva —, hogy ha nem működik megfelelően a nyilvánosság, bizonyos tendenciák rejteket utakat próbálnak találni, s ezeken érvényesülni. Véleménye szerint ezek a „rejtett utak” mennyire és milyen hatékonysággal hálózzák be a közéletet?

— Annak a szegedi előadásnak a tartalma később megjelent a Tiszatájban, s ma is vallom és vállalom azt, amit akkor mondtam, legföljebb annyi hozzátennivalóm van, hogy a szocialista demokrácia fejlesztésére irányuló kezdeményezések azóta, úgy vélem, ezeknek a rejtett utaknak a kizárása felé haladnak. Hiszen, ha csak a választási törvény első alkalmazásának eddigi tanulságait említem, akkor is azt látjuk, hogy ha tévován is, ha itt-ott a régi beidegződés érvényesülése mellett is, de kitágult a nyilvánosság még olyan, korábban tabunak számító területre is, mint a személyzeti politika, a személyi döntések köre. Az a fajta népi konzultáció, amely a jelölgyűléseket megelőzte, majd magukon a jelölgyűléseken — ahol az állampolgároknak kell érzékelni és aktivitás nyilvánult meg — már azt mutatja, hogy a nyilvánosság újabb tartományai tárultak föl. És minél több ilyen világos, áttekinthető hely van, annál kevesebb a visszaélés lehetősége a politikai programokkal, az érdekekkel, s benne a személyzeti politikát érintő dolgokkal is.

Úgy hiszem, hogy a nyilvánosság ilyen jól megtervezett fejlesztése és a demokrácia intézményeinek tervszerű bevezetése, alkalmazása haszonnal jár a pártirányítás számára és megerősíti a párt és a társadalmi kapcsolatokat a Népfronton, a különböző társadalmi intézményekben, mozgalmakon keresztül. Ennyit a fejlődés irányáról. Ugyanakkor nem tagadhatom el, hogy a különböző érdekek érvényesítéséhez szükséges intézmények még nem minden területen és tekintetben fejlődtek ki, ezért az érdekek világában továbbra is folyik egy szembekötődési játék. Ebben mindenki, a partikuláris érdekek, a részérdekek képviselői is, azt játsszák, mint ha a társadalmi érdek bennük fejlődne ki, s ezt a fő érveket használják föl minden más érdek elsöprésére. Itt én roppant nagy szerepet tulajdonítok a pártnak, mint az érdekek integrálójának, amely ha igazán tisztán akar látni az érdekek világában, akkor azt az irányt támogatja, amely a nyilvánosságot és az érdekek képviselőit bővítést fejleszt.

● Ön több tanulmányában, beszédében kifejtette, hogy a prularista rendszerrel csak akkor tud a szocializmus szembenézni, ha az egyéppártrendszer következetes érdekképviseleten alapul. Megítélése szerint a minél tökéletesebb érdekképviselet kialakításának útján most hol tartunk?

— A történelmi helyzet, a körülmények úgy hozták, hogy a szocializmus Magyarországon egyetlen párttal, a marxista-leninista munkáspárt irányításával épül, fejlődésünket ennek az irányításnak a jegyében tervezzük meg, azonban — éppen azért, mert a párt maga sem a tévedhetetlen emberek gyűlése, és nem is befolyásolhatatlan, hatásokra nem reagáló, elszánt teoretikus csoport, hanem valódi, érdekközlő emberek csoportja — ahhoz, hogy a tisztánlátás feltételei meglegyenek, az integráló, a konfliktusokat feloldó döntésekhez a jövőben egy bizonyultabb világban, nehezebb gazdasági feltételek mellett is működőképes legyen az érdekképviselet elvének következetesebb szerkezeti intézményi keresztülvitele, a szocialista demokrácia további fejlesztésére van szükség. Benne arra is, hogy a pártmozgalom maga is megújuljon, és a pártdemokráciát ebből a szempontból is újra kell gondolni.

● Többször és olykor igen élesen csapnak össze vélemények arról, hogy a felsőoktatási intézményekben a szakemberképzés és a felolvasó gondolkodó értelmiség nevelése helyes arányban áll-e. Ha egy-egy főiskola, egyetem globális céljait számba vesszük, akkor úgy tűnik, hogy a szakmai elhivatottság domináns helyzetben van.

— Én tudom, hogy mostanában nem tartozik a divatos vélemények közé, amit mondani szeretnék, hiszen nagyon nagy a csábítás a technokrata megközelítésre, a szakemberképzés előnyben részesítésére. Ostobaság és öncsalás lenne tagadni a szakmai tudás jelentőségét éppen ebben a ma oly bizonyulttá vált és a munkamegosztást annyira előrevívó világban, mégis azt kell mondanom, hogy az én szememben egy technokrata nem értelmiség, még ha meg is szerzett három-négy tudományos fokozatot. Az az ember a szakmai tudását nem az emberi cselekvésben, hanem csak a tárgyas világban keresztül képes hasznosítani, érvényesíteni. Vagyis: én az értelmiségit — legyen az képzettség akár mérnöki, orvosi, irodalomtudományi, jogi vagy közgazdasági — csak úgy tudom elképzelni, hogy közéleti ember, a saját hivatását, elsődleges feladatát a társadalmi kapcsolatok építésében látja, s ezeken a társadalmi, élet-

gazdasági, a műszaki egyetem, vagy más szakintézmény hallgatója vagy oktatója.

● A Hazafias Népfront a társadalmi cselekvést vállaló hívőknek is szerepet ad. Túl az állam és az egyházak jó viszonyán, milyen ma a hívők és nem hívők nyilvános párbeszédének az esélye?

— Valóban a Népfront az a társadalmi mozgalom, intézmény, amely az állam és az egyházak jó viszonyára építve túl is tud lépni az állam-egyház kapcsolatban. Ez azt is jelenti a számunkra, hogy mi — természetesen alkotmányos alapokon — az állam és az egyházak között létesített kapcsolatokat elismerjük, azokat állami relációban kielégítőnek tartjuk, de ott szervezetek köztök egyezséget egymással. Ám maguk a hívők sem rendelkezhetnek egyetlen szervezet tartományába, és az állampolgárok általában szintén nem győzősülhetnek bele egy államszervezet részterületébe, hiszen civil életük is van, az embereknek, olyan magánéletük az emberi együttélésnek, amelyek sem egyházi, sem állami ellenőrzés alá nem tartoznak. Itt különböző világnézeti emberek együttműködéséről van szó. Ezért tartom én fontosnak azt is, hogy a hívő emberek nem csupán felkent egyházi személyiségek, az egyházi rend tagjai képviselhetik, hanem maguk a hívő emberek, maguk közül, egymás közül is.

A másik, amit ezzel kapcsolatban mondani szeretnék, hogy én magam marxista lévén természetesen sajátos, marxista világnézet alapján szemlélem a vallás lényegét és a vallás világnézeti, társadalmi tartalmát. Ehhez azonban hozzátartozik egy sajátos politikai gondolkodásmód is, amely abból indul ki, hogy hívő és nem hívő, vallási közömbösségekben élő vagy éppen ateista meggyőződésű ember nagyon jó kapcsolatot tarthat fenn egymással, együttműködhet az alapvető társadalmi, politikai célok megvalósításában. Hozzáteszem, bármilyen nyersen, gorombán hangzik is, hogy én a mindennapi életben, az emberi cselekvések világában egy dolgos, családját felelősen nevelő, munkáját megbízhatóan elvégző vallásos embert többre tartok, mint egy lumpen életet élő, felelőtlenül viselkedő és az embereket életmódra szegény hozó ateistát. Ezt a választalat nem a hívők és nem hívők között építik, hanem tisztességes és nem tisztességes emberek között. Szerencsére a nem tisztességesek kisebbségben vannak ebben az országban, a tisztességes emberek, hívők és nem hívők egyaránt megtalálhatják az egymáshoz vezető utat és az együtt-

működés lehetőségeit is a szocializmusban. A Népfront ebben valóban jó mozgalmi alapot, keretet nyújt.

Úgy gondolom, hogy megvan a párbeszéd esélye egyrészt intézményesített formában, hiszen az egyházak lapjai, folyóiratai, valamint az egyes állami és társadalmi szervek által kiadott tömegkommunikációs eszközök helyt adnak a hívők és nem hívők közötti párbeszédnek. Ezenkívül én a Népfront különböző fórumait is alkalmasnak tartom ilyen párbeszéd meg szervezésére, illetve lebonyolítására. Másrészt az emberek egymás iránti szükséglete is kifejeződhet ilyen módon, s erre minden bizonnyal számos lehetőség is rendelkezésre áll, még akkor is, hogyha voltak idők, amikor a világnézeti különbségeket elválasztó, szembeállító tényezőknek tekintették.

● Minden bizonnyal nagy várakozással tekint a június 8-i választásra. Elégedett-e az előkészületekkel? Mi lesz a választás napján a programja?

— Elégedett vagyok az előkészületekkel, a törvény bevaltofta a hozzáfűzött eredményeket a választás első szakaszában. De meggondolatlanul lenne a választás napja előtt értékelet adni a választási folyamat egészéről, hiszen az egyetemes tapasztalatok a szavazás után derülnek ki igazán. Mégis az eddigi jelek szerint valódi aktivitás keletkezett a választási törvény nyomán, megnőtt az állampolgári érzékenység és önérték. Ez olyankor nyilvánult meg, amikor okkal vagy ok nélkül bizonyos közösségek megszalatva és kijátszva érezték magukat. Ezt én jó jelnek, az integritás és az integritás kifejeződésének tartom: a társadalmon belül, az új intézmények alkalmazásával akarják megoldani az emberek a problémáikat. Ahol tehát polémia, felszólalás, kifogásolás volt, azt is pozitív fejleménynek tartom. Ebben a kategóriába sorolom a társadalmi kezdeményezésre létrejött jelöléseket is. Ezek nem rendellenes jelenségek, nem szervezési műhibák, hanem a törvény szerves és kívánt következményei: ilyen módon is érvényesül az állampolgárok akarata.

Véleményem szerint a közvetlen demokrácia érvényesülése mutatkozott meg a jelölgyűléseken, s ezeknek tapasztalataira, a most megszerzett tapasztalatokra nagyon nagy elemző figyelmet kell fordítani a jövőben. Természetesen nem a túlszabályozás érdekében, hanem annak bizonyítására, hogy ez a közvetlen demokratikus részvétel minél teljesebb, minél több állampolgárt ér el, annál meg-

győzőbbé, hitelesebbé teszi a választási eredményeket, és annál aktívabbá a választás aktusában való részvételt.

Most örömmel állapítjuk meg, hogy nem volt igazán nagy huzakodás, vonakodás a kettős jelölés vállalásától. Én magam azok közé tartozom, akik fölhívták arra a veszélyre a figyelmet, hogy nincs elég tekintélye a helyi testületeknek, tanácsoknak, és ezenkívül félnek a bukkott ember kategóriájától, így nehéz lesz a kettős jelöltséget elérni. Hogy erre az előérzetre rácafoft a helyzet, azt éppen annak köszönhetjük, hogy erre gondoltunk előzőleg. Nagyon nagy munkát, meggyőző erőfektettünk be, no meg azt a KB-határozatot, amely kimondta azt, hogy a tanácsok munkáját is fejleszteni kell.

Úgy hiszem, ezek az eredmények már nyomot hagytak a választási előkészületekben, és minden bizonnyal a politikai kishitűségben szenvedők ilyen-olyan trükkjei ellenére a nagy többsége a társadalomnak jó érzéssel fogadta az új választási törvényt. Hadd mondjam meg, hogy szeretném, ha minél kevesebb érvénytelen szavazat lenne, tehát minél jobban ismernék a jelölteket a választók, s minél jobban tudnák, hogyan kell dönteni.

Ez nem alkalmaság kérdése, de itt harmincöt éves beidegződéssel kell szakítani, s ez nehéz lesz.

En június 8-án családommal együtt igyekszem időben élni a szavazati jogommal, a szavazókörzetben leadni a nekem megfelelő jelöltre a szavazatomat, s aztán hivatalomnál fogva tovább figyelem az aznapi választási eseményeket.

● Véleménye szerint a kiszélesedő közvetlen demokrácia hogyan fog hatni a közvetett demokráciára?

— Én azt remélem, hogy jól hat arra is, hiszen a több jelölt fölkeléséből, a versenyhelyzetből, egy átfogó nagy politikai program alapján kialakított személyes törekvésekből az következik, hogy megváltozik az ily megválasztott tanács tagok és képviselők viselkedése a parlamentben, illetve a tanácsokban. Nagyobb felelősséget éreznek választóik iránt, nagyobb hajtóerőt arra, hogy megtarthassák ezt a bizalmat későbbre is. És — ahogy említettem már — néhány támogató intézkedés is várható, hiszen növekedni fog a tanácsok önkormányzati szerepe, önrendelkezési lehetősége, és nőni fog a parlament szerepe a törvényhozásban és a nyílt politikai életben egyaránt.